

บทที่ 1

บทนำ



ความเป็นมาของปัญหา

การศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ประเทศต่าง ๆ จึงมุ่งพัฒนาการศึกษาอย่างไม่หยุดยั้ง สำหรับประเทศไทยนั้น ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาไว้ 2 ประการใหญ่ ๆ คือ จัดการศึกษาเพื่อให้ทุกคนได้รับการศึกษาตาม เอกัตภาพและจัดการศึกษาเพื่อสนองความต้องการของบุคคลและสังคม โดยให้สอดคล้องกับแผนพัฒนา เศรษฐกิจและการปกครองประเทศ

จากการพัฒนาการศึกษาในระยะของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2515-2519 สรุปผลได้ว่า ปัจจุบันจะพบปัญหาความแออัดของสถานที่เรียนบางแห่ง และบางแห่งจำนวนที่นั่งเรียนยังไม่ครบเต็มตามจำนวน ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีการแบ่งเขตโรงเรียนตามท้องที่¹

ดังนั้น นโยบายการมัธยมศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2520-2524 จึงกำหนดไว้ว่า จัดแบ่งเขตโรงเรียนตามเมืองใหญ่ ๆ ตามท้องที่ต่าง ๆ โดยพิจารณาความเหมาะสมในลักษณะสภาพท้องที่และระยะเวลาศึกษา²

¹สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2520-2524 , 1 หน้า 14 .

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 45.

กระทรวงศึกษาธิการและกรมวิสามัญศึกษาซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดมัธยมศึกษา
ในขณะนั้น เห็นว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ การบริหารและควบคุม
งานมัธยมศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครมีความซับซ้อนและมีปัญหา
เพิ่มมากขึ้น

ก่ สวัสดิพิพาณิชย์ อธิบดีกรมวิสามัญศึกษา ได้แสดงความวิตกเห็นเกี่ยวกับ
ปัญหาสำคัญของการมัธยมศึกษาไว้ดังนี้¹

1. นโยบายและเป้าหมายในการขยายงาน ควรจะได้มีการวางแผนงานว่าการ
มัธยมศึกษาจะขยายตัวออกไปปีละประมาณเท่าไร จะมีการแบ่งส่วนระหว่างโรงเรียนรัฐบาล
กับโรงเรียนราษฎร์ในอัตราส่วนอย่างไร จะจัดหางบประมาณเพื่อการขยายงานเป็นจำนวน
เท่าใด จะขยายโรงเรียนมัธยมศึกษาในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคให้ได้อัตราส่วนอย่างไร
ในขณะเดียวกันก็จำเป็นจะต้องคำนึงถึงคุณภาพของการศึกษาคู่กันไปด้วย ปัญหาใหญ่คือทำ
อย่างไรจึงจะขยายงานได้โดยไม่เสียคุณภาพทางการศึกษา

2. การจัดระบบโรงเรียนมัธยมศึกษา ในฐานะที่โรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ภายใต้
การบริหารงานของกรม 2 กรม (หมายถึงกรมสามัญศึกษาและกรมอาชีวศึกษา) และโรงเรียน
มัธยมปลายต่าง ๆ กำลังดำเนินงานเหลื่อมล้ำกันมากขึ้น ควรจะได้พิจารณาแบ่งส่วนของ
ความรับผิดชอบของกรมที่เกี่ยวข้อง และแบ่งงานระหว่างโรงเรียนสายต่าง ๆ ให้ชัดเจน
ยิ่งขึ้น และนอกจากนั้นควรได้พิจารณาละเอียดลงไปถึงขั้นปฏิบัติว่า กรมทั้งสองจะประสาน
งานกันอย่างไร นักเรียนที่สำเร็จจากโรงเรียนสายที่ต่างกันจะเปลี่ยนสายการเรียนได้โดย
วิธีใด และโรงเรียนในสายต่าง ๆ จะร่วมมือและให้ความช่วยเหลือกันอย่างไร

¹ ก่ สวัสดิพิพาณิชย์, "เศรษฐกิจการศึกษา", ประมวลบทความเกี่ยวกับการ
มัธยมศึกษา รวบรวมและเรียบเรียงโดย บุญเจือ ไชยภักดิ์ และ วีระ อัมพันสุข,
(กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2513), หน้า 17-18.

3. หลักสูตร หลักสูตรมัธยมศึกษากำลังขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง และหลักสูตรเหล่านั้นมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น การสอนตามหลักสูตรให้ไต่ลจะ เป็นปัญหาใหญ่ โรงเรียนจึงควรจะได้รับอนุญาตให้ยืดหยุ่นหลักสูตรได้ตามสมควร ส่วนจะอนุญาตให้ยืดหยุ่นได้มากน้อยเพียงใดนั้น และจะมีการควบคุมกันอย่างไรนั้นก็เป็นเรื่องซึ่งควรได้รับการพิจารณาควบคู่กันไปด้วย

4. การสอนและการประเมินผลการศึกษา เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและประสานสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น ในระยะนี้ได้มีความคิดที่จะเปลี่ยนแปลงวิธีสอนและวิธีประเมินผลการศึกษาอยู่บ้างแล้ว แต่การเปลี่ยนแปลงที่ละส่วนโดยไม่ยึดถือหลักการอันเดียวกันจะก่อให้เกิดความยุ่งเหยิงได้มากพอสมควร

5. ครูซึ่งเป็นผู้ดำเนินงานในโรงเรียนนับว่าเป็นบุคคลสำคัญที่จะบันดาลให้งานสำเร็จหรือไม่ ปัญหาที่เกี่ยวกับครูจึงเป็นปัญหาใหม่อีกปัญหาหนึ่ง เรื่องที่ควรได้รับการพิจารณามีอยู่มากมาย เช่น ปริมาณและคุณภาพของครู การมอบหมายให้ครูได้ปฏิบัติงานตามสาขาที่เรียนมา สภาพการทำงานและสวัสดิการของครู

6. การบริหารงานมัธยมศึกษา ความซับซ้อนของงานและการขยายมัธยมศึกษาอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดความจำเป็นจะต้องมอบหมายความรับผิดชอบให้แก่โรงเรียนมากขึ้น การแบ่งภาระความรับผิดชอบให้แก่โรงเรียนเป็นปัญหาซึ่งควรได้รับการพิจารณา โดยทดลองมอบหมายงานให้ทีละน้อย และในขณะเดียวกันก็ควรมีมาตรการที่จะควบคุมการบริหารโรงเรียนให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผนด้วย

จากแนวความคิดและการมองการมัธยมศึกษาดังกล่าวข้างต้น เมื่อมีการรวมกรมวิสามัญศึกษาและกรมสามัญศึกษาเป็นกรมเดียวคือกรมสามัญศึกษา กอ สวัสดิคพาณิชย์ อธิบดีกรมสามัญศึกษาในขณะนั้นได้เชิญผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมด มีหัวหน้ากองและเจ้าหน้าที่ระดับผู้บังคับบัญชากองต่าง ๆ ร่วมประชุมปรึกษาหาทางปรับปรุงและพัฒนางานจัดการศึกษาของกรมสามัญศึกษา และได้พิจารณาเห็นว่าในระดับประถมศึกษาได้มีการจัดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในส่วนกลางเป็น 4 กลุ่ม ทำให้งานด้านประถมศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนมัธยมศึกษาควรจัดให้มีกลุ่มโรงเรียนในลักษณะเดียวกันบ้าง จึงได้มีการจัด

กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยวิธีให้โรงเรียนในส่วนกลางเลือกเข้ากลุ่มโรงเรียนในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง คือ

1. เลือกเข้ากลุ่มโรงเรียนโดยเป็นโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรกว้างเหมือนกัน
2. เลือกเข้ากลุ่มโรงเรียนโดยเป็นโรงเรียนที่อยู่ใกล้เคียงกัน
3. เลือกเข้ากลุ่มโรงเรียนโดยความสมัครใจของหัวหน้าสถานศึกษา

กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาที่จัดขึ้นในครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2517 มีจำนวน 9 กลุ่ม กลุ่มหนึ่ง ๆ มีโรงเรียนตั้งแต่ 6-15 โรงเรียน และในคอนหลังมีการยุบกลุ่มโรงเรียนมัธยมบางกลุ่มให้เหลือเพียง 8 กลุ่ม

กลุ่มโรงเรียนส่วนกลางของกรมสามัญศึกษา กลุ่มที่ 1-4 เป็นกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา และกลุ่มที่ 5-12 เป็นกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา

สำหรับชื่อกลุ่มโรงเรียนเรียกชื่อตามโรงเรียนซึ่งหัวหน้าสถานศึกษาได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นประธานกลุ่ม

กลุ่มโรงเรียนต่าง ๆ ได้ดำเนินงานตามที่กรมสามัญศึกษามอบหมายมาด้วยดี และเพื่อให้การปฏิบัติงานของกลุ่มโรงเรียนได้ผลดียิ่งขึ้น จึงจัดให้มีการประชุมประธานกลุ่มโรงเรียนร่วมกับผู้บริหารระดับกองต่าง ๆ ในกรมสามัญศึกษาเดือนละ 1 ครั้ง และได้ประชุมร่วมกันเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2517

ประธานกลุ่มโรงเรียนได้ทำเรื่องนโยบายข้อเสนอแนะตลอดจนข้อตกลงหรือแนวปฏิบัติต่าง ๆ ไปให้โรงเรียนต่าง ๆ ดำเนินการ และขณะเดียวกันก็นำปัญหา ข้อขัดข้องหรือเรื่องที่กรมควรได้พิจารณาหาทางปรับปรุงแก้ไข เข้าปรึกษาหารือในที่ประชุมประธานกลุ่มโรงเรียน จึงทำให้งานของกลุ่มโรงเรียนดำเนินไปด้วยดี และในที่สุดกรมสามัญศึกษาได้จัดวางระเบียบว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนส่วนกลางขึ้น เพื่อถือเป็นแนวปฏิบัติอันเดียวกัน

กรมสามัญศึกษามีนโยบายที่จะกระจายอำนาจบริหารทางวิชาการและการปกครองให้โรงเรียนมีอิสระในการดำเนินงานมากขึ้น และเห็นว่าการให้โรงเรียนรวมกันเป็นกลุ่มจะเป็นการฉีกกำลังในการทำงาน ทั้งเป็นวิธีประหยัด รวดเร็ว และให้ผลสัมฤทธิ์ดีกว่า

วิธีปล่อยให้แต่ละโรงเรียนทำงานโดยลำพัง กรมสามัญศึกษาจึงวางระเบียบกรมสามัญศึกษาว่าควยกลุ่มโรงเรียนส่วนกลาง พ.ศ.2519 ขึ้น และมีหลักเกณฑ์สำคัญดังนี้¹

1. กลุ่มโรงเรียนส่วนกลาง หมายถึง กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกองการประถมศึกษาและโรงเรียนสังกัดกองการศึกษพิเศษและกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาของกรมสามัญศึกษา

2. วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มโรงเรียน เพื่อ

ก. ให้โรงเรียนส่วนกลางของกรมสามัญศึกษาได้ร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ข. ปรึกษาหารือพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ร่วมกันระหว่างกรมกับกลุ่มโรงเรียนให้เป็นไปตามนโยบายของกรมและกระทรวง

ค. ปรึกษากำหนดการทำงานของครู ในด้านปรับปรุงงานวิชาการและกิจกรรมอื่น ๆ ของโรงเรียน

ง. เพิ่มพูนและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ใหม่ ๆ ของครูและนักเรียนในกลุ่ม

3. การเข้ากลุ่ม กำหนดให้โรงเรียนเข้ากลุ่มโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง ดังนี้

ก. ให้โรงเรียนเลือกเข้ากลุ่มตามความสมัครใจ โดยยึดที่ตั้งของโรงเรียนเป็นหลัก

ข. ให้โรงเรียนเลือกเข้ากลุ่มตามความสมัครใจ โดยอาศัยแนวการจัดหลักสูตรเดียวกัน

ค. ให้โรงเรียนเลือกเข้ากลุ่มตามความสมัครใจโดยอาศัยความเหมาะสมอื่น ๆ

4. หน้าที่ของกลุ่มโรงเรียน กำหนดหน้าที่ไว้ดังนี้

¹ กรมสามัญศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์, คู่มือการบริหารงานกลุ่มโรงเรียน
(กรุงเทพมหานคร : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, 2521), หน้า 41-45.

- ก. รับผิดชอบการรับสมัครในแต่ละกลุ่ม
- ข. ส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่ม
- ค. ให้ความร่วมมือกับโรงเรียนภายในกลุ่มในการจัดกิจกรรมและแก้ปัญหาต่าง ๆ
- ง. ประสานงานกับกลุ่มโรงเรียนอื่น ๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา

6. คณะกรรมการบริหารกลุ่มโรงเรียน ให้มีคณะกรรมการบริหารกลุ่มโรงเรียน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ ผู้ช่วยเลขานุการ และกรรมการ ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนทุกคนในกลุ่มนั้น ให้กลุ่มคัดเลือกคณะกรรมการผู้บริหารงานขึ้นเองภายในกลุ่ม โดยมีกำหนดระยะเวลา 2 ปีต่อครั้ง และรายงานผลการคัดเลือกคณะกรรมการบริหารงานให้กรมสามัญศึกษาภายในต้นปีการศึกษา โดยมีศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เป็นกรรมการที่ปรึกษาและประสานงานกับคณะกรรมการบริหารงานของกลุ่ม

7. คณะกรรมการบริหารงานของกลุ่มโรงเรียน มีหน้าที่ดังนี้

ก. จัดทำแผนงานและเป้าหมายในการปฏิบัติงานประจำปี และติดตามการปฏิบัติงานตามแผน

ข. มีหน้าที่รับผิดชอบดังนี้

- ประธาน - เป็นผู้เชิญให้กรรมการประชุมและดำเนินการประชุมให้เกิดผลดีตามแผน
- ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของโรงเรียนในกลุ่ม โดยมาร่วมประชุมกับกรมสามัญศึกษาเดือนละครั้ง หรือตามที่กรมจะเห็นสมควร
- รองประธาน- ทำหน้าที่แทนประธานในกรณีที่ประธานมาปฏิบัติงานไม่ได้
- กรรมการ - เป็นผู้เข้าร่วมประชุมทุกครั้งที่ประธานเชิญ และให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน

เลขานุการ - เป็นผู้จัดเตรียมและจัดทำรายงานการประชุม และ
ส่งรายงานการประชุมของกลุ่มให้กรมสามัญศึกษาทราบ

ผู้ช่วยเลขานุการ- เป็นผู้ปฏิบัติงานตามที่เลขานุการมอบหมาย

ค. มีหน้าที่ในการบริหารงานของกลุ่ม ตามที่กำหนดไว้แล้วในข้อ 5

8. กำหนดให้โรงเรียนในกลุ่มมีกิจกรรมร่วมกันดังนี้

ก. ประชุมคณะกรรมการบริหารงานของกลุ่มอย่างน้อยเดือนละครั้ง

ข. ประชุมครูเกี่ยวกับการปรับปรุงวิชาการ การบริการและการปกครอง

ค. กิจกรรมอื่น ๆ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่การเรียนการสอน การบริการ
ของโรงเรียนในกลุ่ม

9. การเงินและงบประมาณ ให้กองเจ้าสังกัดและหน่วยศึกษานิเทศก์จัดตั้งงบประมาณให้เพื่อปรับปรุงและส่งเสริมงานของกลุ่มโรงเรียนเป็นปี ๆ ไป หรืออาจจะใช้เงินบำรุงการศึกษาของโรงเรียนทำโครงการขออนุมัติต่อกรมสามัญศึกษา หรือใช้เงินรายได้อื่น ๆ
เองกลุ่ม

10. กองเจ้าสังกัด มีหน้าที่ประสานงานดังนี้

ก. ให้การสนับสนุนด้านการเงิน วัสดุ อุปกรณ์ บุคลากรตามที่เห็นสมควร

ข. ให้ข้อคิดเห็นและขอเสนอแนะแก่คณะกรรมการบริหารงานของกลุ่ม

โรงเรียนตามโอกาส

ค. ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานของกลุ่มโรงเรียน เช่น ร่วมกิจกรรม
ของกลุ่ม

11. ศึกษานิเทศก์ มีหน้าที่ประสานงาน ดังนี้

ก. เยี่ยมและประสานงานโรงเรียนในกลุ่มเดือนละครั้ง

ข. ร่วมประชุมกับกลุ่มโรงเรียน

ค. ส่งเสริมงานด้านกิจกรรมของกลุ่มโรงเรียน เช่น

- จัดสรรงบประมาณให้กลุ่มดำเนินการ

- ร่วมแก้ปัญหาด้านวิชาการ อำนวยความสะดวกด้านการค้นคว้า
จัดประชุมอบรม
 - เป็นวิทยากรประจำกลุ่ม
- ง. รายงานการดำเนินงานของกลุ่มให้กรมและกอง เจ้าสังกัดทราบ
12. การประเมินผล ให้มีการประเมินผลประจำปีของกลุ่มโรงเรียน ดังนี้
- ก. ประชุมคณะกรรมการบริหารงานของกลุ่ม ประเมินผลงานในรอบปี
ก่อนสิ้นปีการศึกษา
 - ข. สรุปผลจากการรายงานการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียน ของผู้ประสาน
งานของกลุ่มโรงเรียน

กรมสามัญศึกษาได้จัดตั้ง โรงเรียนมัธยมศึกษาในส่วนกลางเพิ่มเติม และยุบ
โรงเรียนประถมศึกษาบางโรงเรียน การปรับปรุงการจัดกลุ่มโรงเรียนส่วนกลางใหม่ ตาม
ประกาศกรมสามัญศึกษาเรื่อง การจัดกลุ่มโรงเรียนส่วนกลาง เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม
2521 เป็นดังนี้¹

กลุ่มที่	5	มี	15	โรงเรียน
กลุ่มที่	6	มี	15	โรงเรียน
กลุ่มที่	7	มี	12	โรงเรียน
กลุ่มที่	8	มี	9	โรงเรียน
กลุ่มที่	9	มี	14	โรงเรียน
กลุ่มที่	10	มี	10	โรงเรียน
กลุ่มที่	11	มี	12	โรงเรียน
กลุ่มที่	12	มี	16	โรงเรียน

¹กรมสามัญศึกษา, หน่วยงานพิเศษ, คู่มือการบริหารงานกลุ่มโรงเรียน
(กรุงเทพมหานคร : 2521.), หน้า 62 - 68 .

ดังนั้น เพื่อที่จะทราบว่าการบริหารงานของกลุ่มโรงเรียนนั้น กลุ่มโรงเรียนมีกระบวนการในการบริหารเป็นอย่างไร และเกิดปัญหา อุปสรรคอย่างไร ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา วิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกระบวนการบริหารงานของกลุ่มโรงเรียนในอนาคต

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายที่สำคัญ คือ

1. เพื่อศึกษากระบวนการบริหารของกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในส่วนกลาง 7 ด้านคือ การวางแผน การมอบหมายงาน การประสานงาน ความร่วมมือ การรายงาน การติดตามและประเมินผลงาน การงบประมาณ
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการบริหารงานของกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในส่วนกลาง

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยเรื่องนี้เกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหารงานของกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในส่วนกลาง เท่านั้น
2. คำว่า "กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในส่วนกลาง" หมายถึงกลุ่มโรงเรียนตามคำสั่งกรมสามัญศึกษาที่ 4819/2521 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่มโรงเรียนส่วนกลางและศึกษานิเทศก์ผู้ประสานงานกลุ่มโรงเรียนของกรมสามัญศึกษา สั่ง ณ วันที่ 10 พฤศจิกายน 2521 กลุ่มที่ 5 ถึงกลุ่มที่ 12 เท่านั้น¹

¹กรมสามัญศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์, คู่มือการบริหารงานกลุ่มโรงเรียน
(กรุงเทพมหานคร :2521) หน้า 41 .

3. การศึกษาวิจัย มุ่งศึกษาถึงกระบวนการบริหารงาน 7 ด้านคือ การวางแผนงาน การมอบหมายงาน การประสานงาน ความร่วมมือ การรายงาน การติดตามและประเมินผลงาน การงบประมาณ

4. ข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัย ได้จากข้อคิดเห็นจากการตอบแบบสอบถามของประชากรที่ได้จากการคัดเลือกและสุ่มตัวอย่างให้ตอบแบบสอบถามนี้เท่านั้น

คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย

เนื่องจากคำบางคำที่ใช้ในการวิจัย อาจมีความหมายแตกต่างไปจากคำที่ใช้อยู่โดยทั่วไป ผู้วิจัยจึงขอให้ความหมายของคำบางคำที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนรัฐบาลที่เปิดสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-5 สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ¹

กรมสามัญศึกษา หมายถึง หน่วยงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบการศึกษา ระดับมัธยมศึกษา²

ส่วนกลาง หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร หรือโรงเรียนที่กำหนดให้สังกัดกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาในส่วนกลาง แม้จะตั้งอยู่นอกกรุงเทพมหานคร³

¹ วิทยุ สาธร, หลักบริหารการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2516), หน้า 442.

² สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, กองวางแผน, แผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 4 พ.ศ. 2520-2524 (ม.ป.ท., ม.ป.ป.), หน้า 9.

³ กรมสามัญศึกษา, หน่วยงานพิเศษ, คู่มือการบริหารกลุ่มโรงเรียน (กรุงเทพมหานคร : 2521), หน้า 41 .

กระบวนการบริหารงาน หมายถึง กระบวนการบริหารงาน 7 ด้านคือ

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การวางแผนหรือวางโครงการอย่างกว้าง ๆ ว่ามีงานอะไรบ้างที่จะต้องปฏิบัติตามลำดับ พร้อมด้วยวางแผนวิธีปฏิบัติ วัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานนั้น ๆ ก่อนลงมือปฏิบัติงาน

2. การมอบหมายงาน (Delegation) หมายถึง การมอบหมายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบให้แก่คณะโรงเรียนหรือคณะกรรมการของกลุ่มโรงเรียนดำเนินงานตามแผนงานที่กลุ่มโรงเรียนได้กำหนดขึ้นไว้ การมอบหมายงานของกลุ่มโรงเรียนเช่นนี้อาจเกิดขึ้นได้ทั้งภายในโรงเรียนหรือภายในกลุ่มโรงเรียนนั่นเอง

3. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การประสานงานหรือสื่อสัมพันธ์ภายในโรงเรียนหรือภายในกลุ่มโรงเรียน หรือหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อก่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีการทำงานซ้ำซ้อนหรือขัดแย้งกัน แต่เป็นการทำงานประสานกลมกลืนกัน เพื่อวัตถุประสงค์ร่วมกัน

4. ความร่วมมือ (Cooperation) หมายถึง การยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนหรือโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มโรงเรียน และเกิดมีความตั้งใจที่จะร่วมกันทำงานให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

5. การรายงาน (Reporting) หมายถึง การเสนอรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาหรือไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งเบื้องบนและเบื้องล่าง ทำให้ผู้บังคับบัญชาทราบความก้าวหน้าของงานเป็นระยะ ๆ สะดวกแก่การประสานงานกับหน่วยงานอื่น ในขณะเดียวกันการเสนอรายงานทำให้ผู้บริหารหรือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาได้ทราบด้วย จะเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีร่วมกัน และเป็นการบำรุงขวัญไปในตัวด้วย

6. การติดตามและประเมินผลงาน (Follow-up and Evaluation) หมายถึง การติดตามดูแลการปฏิบัติงานของโรงเรียนหรือคณะกรรมการของกลุ่มโรงเรียนให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย และเปรียบเทียบผลงานของกลุ่มโรงเรียนกับความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ตั้งแต่ต้น

7. การงบประมาณ (Budgeting) หมายถึง การจัดทำงบประมาณการเงิน การวางแผน หรือโครงการใช้จ่ายเงิน การบัญชี และการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินของกลุ่มโรงเรียนไว้อย่างรอบคอบและรัดกุมเพียงใด

คณะกรรมการบริหารกลุ่มโรงเรียน หมายถึง อาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งทำหน้าที่ประธานกรรมการบริหารกลุ่มโรงเรียน รองประธานกรรมการบริหารกลุ่มโรงเรียน กรรมการบริหารกลุ่มโรงเรียน กรรมการและเลขานุการหรือกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการบริหารกลุ่มโรงเรียน¹

ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หมายถึง ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการของโรงเรียนต่าง ๆ ในกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในส่วนกลาง

หัวหน้าหมวดวิชา หมายถึง หัวหน้าหมวดวิชาที่โรงเรียนเปิดสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ในกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในส่วนกลาง

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดว่าจะได้รับประโยชน์คือ

1. เพื่อจะได้ทราบปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการบริหารของกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาในส่วนกลาง

¹กรมสามัญศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์, คู่มือการบริหารงานกลุ่มโรงเรียน

(กรุงเทพมหานคร : 2521), หน้า 43 .

2. เพื่อเสนอแนะเป็นแนวทางในการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารงานของกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาในส่วนกลาง

3. เพื่อเป็นข้อเสนอแนะสำหรับกรมสามัญศึกษาและหน่วยศึกษานิเทศก์ในการบริหารงานของกลุ่มโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ประชากรที่ตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ
 กลุ่มที่ 1 กลุ่มคณะกรรมการบริหารงานกลุ่มโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนซึ่งทำหน้าที่ประธาน รองประธาน และกรรมการบริหารกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในส่วนกลางทุกคนโดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง มีจำนวนทั้งหมด 103 คน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการหรือผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ได้แก่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการหรือผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการของโรงเรียนต่าง ๆ ของกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในส่วนกลางทุกคนโดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งหมด 103 คน

กลุ่มที่ 3 กลุ่มหัวหน้าหมวดวิชาของแต่ละโรงเรียน ได้แก่ หัวหน้าหมวดวิชาที่เปิดสอนในโรงเรียนต่าง ๆ ของกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในส่วนกลาง โดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) มาจากหัวหน้าหมวดวิชาของแต่ละโรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน คิดเป็น 25 % ของจำนวนหัวหน้าหมวดวิชาทั้งหมด จำนวน 206 คน

รวมกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ทั้งสิ้น 412 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเองภายใต้การควบคุมของอาจารย์ที่ปรึกษา และคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ คือแบบสอบถามเพื่อศึกษากระบวนการบริหารงาน ปัญหาและอุปสรรคของการบริหารงานของกลุ่มโรงเรียนแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานของกลุ่มโรงเรียน เป็นแบบสอบถามประเมินค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ซึ่งสร้างเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-end questionnaire)

3. วิธีรวบรวมข้อมูล

ก. ค้นคว้าจากเอกสาร หนังสือ บทความ มัธยมศึกษา และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกลุ่มโรงเรียน

ข. รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยจัดส่งไปให้คณะกรรมการบริหารกลุ่มโรงเรียน ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการหรือผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและหัวหน้าหมวดวิชา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ก. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวประชากร 3 กลุ่ม โดยใช้ร้อยละ

ข. วิเคราะห์ข้อมูลจากความคิดเห็นจากประชากร 3 กลุ่มเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานกลุ่มโรงเรียนตามลักษณะข้อมูลแบบตารางวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ลำดับขั้นในการเสนอข้อมูล

การเสนอข้อมูล มีการจัดลำดับขั้นดังต่อไปนี้

บทที่ 1 ประกอบด้วยความเป็นมาของปัญหา ความมุ่งหมายของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และลำดับขั้นในการเสนอข้อมูล

บทที่ 2 กล่าวถึงทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ ได้แก่ เรื่อง กระบวนการบริหารงานองค์กร 7 ด้านคือ การวางแผน การมอบหมายงาน การประสานงาน ความร่วมมือ การรายงาน การติดตามและประเมินผลงาน การงบประมาณ

บทที่ 3 เสนอวิธีการวิจัยและการเก็บข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างแบบสอบถาม การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 กล่าวถึงผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวกับสภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานของกลุ่มโรงเรียน

ตอนที่ 3 เสนอผลของการวิเคราะห์คำตอบจากแบบสอบถามปลายเปิด

บทที่ 5 เป็นการสรุปผลของการวิจัย อภิปรายและขอเสนอแนะ ตลอดจนขอเสนอแนะในการวิจัยในอนาคต

ภาคผนวก ประกอบด้วย ประกาศกรมสามัญศึกษา เรื่องการจัดกลุ่มโรงเรียนส่วนกลาง ประกาศ ณ วันที่ 3 กรกฎาคม 2521 หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย และตารางแจกแจงความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถาม ประวัติการศึกษาของผู้วิจัย

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
006683